

# การใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ: ศึกษาคำพิพากษาการให้เหตุผล ในคำพิพากษาคดีอาญา

สิทธิชัย ไม้แก้ว\*

รองศาสตราจารย์อัจฉรียา ชูตินันท์\*\*

## บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการให้เหตุผลของคำพิพากษาคดีอาญาในกรณีที่ศาลมีดุลยพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลย โดยเหตุที่ว่าการทำคำพิพากษาคดีอาญากฎหมายบังคับให้ศาลต้องแสดงเหตุผลไว้ในคำพิพากษาทุกฉบับ ซึ่งการให้เหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบอำนาจศาลที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ซึ่งก็หมายความรวมถึงเหตุผลในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยด้วย และในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษให้แก่จำเลยก็เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเช่นกัน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับเหตุผลในคำพิพากษาคดีอาญาว่าศาลให้เหตุผลอย่างไรในคำพิพากษาที่รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษให้แก่จำเลย และในแต่ละคดีที่ศาลมีคำพิพากษานั้นศาลมีคำพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษให้จำเลยแต่ละคนเหมาะสมหรือไม่เพียงไร เมื่อพิจารณาจากบทกฎหมายในเรื่องการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ก็ได้บัญญัติเงื่อนไขในกรณีที่ศาลจะสามารถใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ ในส่วนของอัตราโทษอันเป็นเงื่อนไขให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยได้ ทั้งยังได้บัญญัติให้ศาลพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิด สภาพการกระทำความผิด ตลอดจนประวัติภูมิหลังของจำเลย เพื่อใช้ประกอบการกำหนดโทษและพิจารณาว่ามีเหตุสมควรให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่อย่างไร ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186 ยังบัญญัติให้ศาลต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษา ซึ่งหมายความรวมถึงการแสดงผลในส่วนของการกำหนดโทษด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษานั้นมั่นใจว่าที่ศาลได้พิพากษานั้นศาลใช้ดุลยพินิจเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

## 1. บทนำ

การลงโทษเป็นวิธีการโต้ตอบของชุมชนต่อผู้ทำละเมิดต่อกฎระเบียบของสังคมในการที่จะต้องรับโทษนั้น ๆ (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2549 : 358) และโดยเหตุที่ผู้เสียหายไม่สามารถ

\* นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

\*\* อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงโทษผู้กระทำความผิดได้เองรัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินการแทนผู้เสียหายในการลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นหน้าที่ของสังคมมิใช่การแก้แค้นของผู้เสียหายต่อผู้กระทำความผิด

แต่เดิมการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นรัฐส่วนใหญ่มีแนวความคิดมาจากการแก้แค้นทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย โดยการลงโทษเน้นการลงโทษให้สาสมกับ ความเสียหาย ความผิดหรือ ความร้ายแรงที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น แต่ปัจจุบันแนวความคิดได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวความคิดในการลงโทษใหม่ที่ว่า การลงโทษเป็นการบำบัด แก้ไขผู้กระทำความผิดเพื่อให้เขาเหล่านั้นกลับเข้าสู่สังคม และไม่ก่อปัญหาให้แก่สังคมอีก

ดังนั้นการกำหนดโทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิด และตัวผู้กระทำจึงมีความสำคัญต่อการป้องกันมิให้ผู้นั้นกลับไปทำความผิดซ้ำขึ้นอีกโดยการกำหนดโทษควรจะมีการนำพฤติกรรมประวัติภูมิหลังของผู้กระทำผิดมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณากำหนดโทษให้มากขึ้นนอกเหนือไปจากการพิจารณาจากความร้ายแรงของพฤติกรรมผู้กระทำผิด เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้กระทำผิดจะทำให้ทราบถึงสาเหตุของการกระทำผิดได้กระทำผิดครั้งแรกหรือกระทำความผิดซ้ำและยังทำให้ทราบถึงสาเหตุของการกระทำ ความผิดรวมทั้งพฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิดอีกด้วยอันจะทำให้การกำหนดโทษมีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิดมากยิ่งขึ้นโดยส่งผลทำให้ผู้กระทำผิดซึ่งไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดานสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ง่ายขึ้นและยังทำให้ผู้กระทำผิดโดยสันดานซึ่งยากต่อการแก้ไข ได้รับโทษจำคุกในระยะยาวไม่สามารถออกมาก่อความเดือดร้อนต่อสังคมได้อีก(พรธิดา เอี่ยมศิลา, 2549 : 2)

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ยอมรับปรัชญาการลงโทษที่ว่า “การลงโทษควรคำนึงถึงการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับสู่สังคมโดยการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น” เนื่องจากได้มองเห็นผลเสียอันเกิดจากการลงโทษจำคุกระยะสั้นต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดในอนาคต ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น ดังจะเห็นได้จากการนำเอาการรอกการลงโทษ มาใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด(เกียรติภูมิ แสงศศิธร, 2533 : 4-5)

การรอกการลงโทษเป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกในระยะสั้น รอกการลงโทษในที่นี้มีความหมายอย่างกว้างหมายรวมถึงรอกการกำหนดโทษด้วย (จิตติ ติงศภทิพย์, 2514 : 860)แต่เดิมจุดประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนที่ผู้กระทำความผิดที่ทำความเสียหายให้กับสังคม ทั้งเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำเช่นนั้นขึ้นอีก เพราะบุคคลอื่นที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะใช้ คือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” การลงโทษจึงใช้วิธีการที่โหดร้ายแทนที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกตนและกลับตัวเป็นคนดี (วัชรภรณ์ จิตรชุ่ม, 2545 : 11) ต่อมาจึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยมุ่งแก้ไข อบรมนิสัยของผู้ถูกลงโทษให้กลับตัวเป็นคนดีในสังคม แต่การลงโทษจำคุกในระยะสั้นไม่สามารถสนองตอบจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื่องจากระยะเวลาสั้นเกินกว่าที่จะ

อบรมแก่นิสัยของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีผลเสียต่อบุคคลดังกล่าวที่ต้องได้ชื่อว่าเคยติดคุกติดตะรางมาแล้ว และก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงหน้าที่การงาน ทั้งบุคคลดังกล่าวอาจไม่ใช่ผู้ร้ายโดยสันดาน และความผิดที่บุคคลดังกล่าวกระทำก็ไม่ใช่ว่าร้ายแรง เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของการลงโทษจำคุกกระชั้นดังกล่าว จึงมีการนำวิธีการรอการลงโทษมาใช้(วิระชาติ เอี่ยมมะไฟ, 2530 : 57-58)

ในการเลือกใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก ผู้พิพากษาต้องไตร่ตรองว่า มาตรการนี้จะเป็นผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิด และต่อชุมชน ความยากลำบากในการพิจารณาประการหนึ่งก็คือผู้พิพากษาจะต้องคาดคะเนถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ในขณะที่สังคมยังมีความต้องการให้คำพิพากษาที่มีลักษณะที่เหมาะสมกับน้ำหนักของอาชญากรรม และ ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดก่อขึ้นด้วยนั้น การจำคุกจึงถูกพิจารณาว่าเป็นรูปแบบของการลงโทษที่รุนแรงที่สุดที่ช่วยป้องกันสาธารณะชนจากอาชญากรรมครั้งต่อไป และยังเป็นการป้องกันอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด กล่าวได้ว่ายิ่งอาชญากรรมมีความรุนแรงมากขึ้นเพียงใด ผู้กระทำความผิดก็มีโอกาสที่จะได้รับการใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกน้อยลงเท่านั้น ถ้ามาตรการเลี้ยงโทษจำคุกถูกใช้ในทางที่ผิด หรือมีการใช้เพียงบางส่วน โดยไม่คำนึงถึงความรุนแรงของอาชญากรรม ความเชื่อมั่นของชุมชนต่อการใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก และความเชื่อมั่นต่อระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยรวมก็จะหมดสิ้นไป สำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงการจำกัดอิสรภาพของผู้กระทำความผิดและการปราบปรามการเกิดอาชญากรรมครั้งต่อไปยังมีลำดับความสำคัญมากกว่าการใช้การบำบัดฟื้นฟูในชุมชน(กระทรวงยุติธรรม, 2543 : 8)

การใช้ดุลยพินิจในการลงโทษ หมายถึง การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยภายหลังที่พิจารณาแล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาจำเลย โดยในการพิจารณากำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยนั้นต้องคำนึงถึงทฤษฎี และความประสงค์แห่งการลงโทษว่าโทษที่จะลงแก่จำเลยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสิ่งใด เพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่ หรือเพื่อปรับปรุงแก้ไข

การกำหนดโทษจึงเป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลกล่าวคือ ศาลมีความเป็นอิสระที่จะลงโทษจำเลยเท่าที่ไม่เกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ในต่างประเทศได้มีการพัฒนากรอบการใช้ดุลยพินิจ หรือหลักวิชาในเรื่องของการใช้ดุลยพินิจออกไปโดยละเอียดแยกแยะลงไปอย่างค่อนข้างที่จะโปร่งใสมากขึ้น ประชาชนสามารถคาดหมายการใช้ดุลยพินิจของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจในระดับต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น แต่เขาต้องแยกแยะว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร และประเด็นของเรื่องดุลยพินิจเป็นอย่างไร และมีการพัฒนาหลักการใช้หรือปรัชญาของกฎหมายในเรื่องดุลยพินิจนั้นอย่างเป็นระบบ(สรรคชัย สุทธิคะนึง, 2551 : 33)

กำหนดโทษที่ลงให้แก่จำเลยหลังจากที่ศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงเป็นการใช้ดุลยพินิจอย่างหนึ่ง ซึ่งการใช้ดุลยพินิจ หรือแนวทางการใช้ดุลยพินิจ เป็นความละเอียดอ่อนในการพิจารณาคดี มีแนวทาง มีกรอบ และต้องมีหลักเกณฑ์ชัดเจนและมีเหตุผล

โปรงใส สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนสามารถเข้าใจ เชื่อมั่น และผู้มีอำนาจตรวจสอบก็สามารถที่จะตรวจสอบเหตุผลและความถูกต้องได้

เนื่องจากศาลเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดี เพื่อให้เกิดข้อยุติของคดีขึ้น การทำหน้าที่ดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้นั้น รัฐจะให้หลักประกันแก่ศาลผู้ทำหน้าที่นี้คือ หลักความเป็นอิสระของศาลหรือผู้พิพากษาในการวินิจฉัยคดี แต่ความเป็นอิสระของศาลนั้นมีใช่เป็นอิสระไปเลยโดยไม่มีสิ่งใดมาทดแทนความเป็นอิสระดังกล่าว การทดแทนความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาตัดสินคดีนั้นคือให้เหตุผลของศาลหรือของผู้พิพากษาในการชี้ขาดประเด็นของคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง หรือปัญหาข้อกฎหมาย เพราะการให้เหตุผลในประเด็นแห่งคดีและการชี้ขาดในคดีนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและคู่ความได้ทำการตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี หรือนิติปรัชญาของศาลหรือผู้พิพากษาที่ใช้ในการตัดสินคดีว่ามีเหตุผล (Reason) ที่สมเหตุสมผล (Logical) มากน้อยเพียงใด ซึ่งปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัย (อมร จันทรสมบูรณ์, 2535 : 2) และโดยเหตุที่คำพิพากษาในคดีอาญามีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมคำพิพากษาในคดีอาญาศาลจะต้องให้เหตุผลในคำพิพากษาด้วยเสมอ (Yosiyuki Noda, 1976 : 230)

ในประเทศไทยได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อความสำคัญ เหล่านี้เป็นอย่างน้อย

(6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย”

ดังนั้นการที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการลงโทษจำเลยโดยและใช้มาตรการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยนั้นในคำพิพากษาของศาลก็จำเป็นที่จะต้องให้เหตุผลที่ศาลมีดุลยพินิจเช่นนั้นไว้ให้ปรากฏในคำพิพากษาด้วยเช่นเดียวกัน ว่าด้วยเหตุใดศาลจึงใช้มาตรการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยหาใช่เพียงแต่เฉพาะเหตุผลในกรณีที่ศาลวินิจฉัยปัญหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องโจทก์หรือไม่ เท่านั้น

การให้เหตุผลในคำพิพากษาในกรณีที่ศาลใช้มาตรการในการรอกการลงโทษให้แก่จำเลยนั้น เหตุผลที่ศาลได้อธิบาย หรือ แสดงไว้ในคำพิพากษานั้นๆ ต้อง สามารถตอบปัญหาของสังคมให้ได้ว่า สาเหตุที่ศาลใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุกให้แก่จำเลยโดยพิพากษาให้รอกการลงโทษเอาไว้ นั้น เป็นการใช้ดุลยพินิจของศาลที่เหมาะสม อยู่บนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย และเสมอภาคกันในทางกฎหมาย

## 2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีในการลงโทษ การเลี้ยงโทษ และ การรอกการลงอาญา
2. เพื่อทราบถึงเหตุผลที่ศาลใช้ในการพิจารณารอกการลงอาญาให้จำเลยและการให้เหตุผลในคำพิพากษาที่รอกการลงอาญาให้แก่จำเลย

3. ศึกษาการทำคำพิพากษาของต่างประเทศว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไร กรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจการลงโทษให้แก่จำเลยนั้นจะต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษาหรือไม่อย่างไร การให้เหตุผลในคำพิพากษาว่า ใช้เหตุผลใดในการรอลงอาญาแก่ตัวจำเลย

4. สามารถนำเอาหลักการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุง แก้ไข พัฒนา วิธีการทำคำพิพากษาของศาลไทยในการให้เหตุผลในคำพิพากษาที่รอลงโทษในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

### 3. สมมุติฐานในการศึกษา

การรอลงโทษเป็นวิธีการที่ศาลหรือผู้พิพากษาใช้เพื่อการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกกระชั้น และแก้ไขปัญหานักโทษล้นคุก ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ แต่การรอลงโทษนั้นหาใช่ว่าศาลจะกระทำได้ตามอำเภอใจหากแต่ต้องอยู่บนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ความถูกต้องและเหมาะสม ทั้งในการพิพากษารอลงโทษให้แก่จำเลยนั้นศาลต้องสามารถให้คำอธิบาย หรือสร้างความมั่นใจและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ด้วยเช่นกัน ในคำพิพากษาของศาลต้องปรากฏเหตุผลทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถตรวจสอบได้ และเหตุผลในคำพิพากษานั้นไม่ได้หมายความว่าความอยู่แต่เพียงว่าจะจะเป็นเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้น หากแต่รวมถึงเหตุผลในการกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยรวมถึงดุลยพินิจในการรอลงโทษด้วย ดังนั้นในการใช้ดุลยพินิจในการรอลงโทษจะต้องมีการให้เหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษา ทั้งเหตุผลที่อธิบายไว้ในคำพิพากษาจะต้องสามารถทำให้สังคมยอมรับได้ว่าการที่ศาลมีดุลยพินิจในการรอลงโทษให้แก่จำเลยแต่ละคนนั้นมีความเหมาะสมอันประกอบไปด้วยเหตุต่าง ๆ ที่เป็นเงื่อนไขและแสดงให้เห็นปรากฏโดยเหตุผลในคำพิพากษานั้น ๆ เอง

หากพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ศาลให้เหตุผลในคำพิพากษาในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจในการรอลงโทษให้แก่จำเลยหรือใช้ดุลยพินิจไม่ให้ออกรอลงโทษนั้น เหตุผลที่ศาลฎีกาได้อธิบายไว้ในคำพิพากษาผู้เขียนเห็นว่ายังไม่สามารถแสดงให้เห็นผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษาฉบับดังกล่าวเชื่อมั่นได้ว่า ศาลได้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษและรอลงโทษได้เหมาะสมกับความร้ายแรงแห่งสภาพความผิดที่จำเลยได้กระทำหรือที่ศาลได้พิจารณาจากเหตุส่วนตัวของจำเลยและใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้แก่จำเลยได้เหมาะสมกับ หรือบางกรณีก็ได้ปรากฏว่าศาลได้พิจารณาเหตุส่วนตัวหรือประวัติภูมิหลังของจำเลยในการกำหนดโทษให้แก่จำเลย หรือมีดุลยพินิจให้ออกรอลงโทษหรือไม่ออกรอลงโทษ ซึ่งขัดต่อแนวคิดทางอาชญาวิทยาอันจะมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี หรือสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้โดยปกติ ซึ่งเป็นเรื่องสมควรที่จะมีการแก้ไขให้การพิจารณากำหนดโทษของศาลในส่วนของกรรการลงโทษหรือไม่ออกรอลงโทษควรมีเหตุผลอยู่ที่ประชาชนสามารถมั่นใจหรือเชื่อมั่นว่าที่ศาลพิพากษาให้ออกรอลงโทษ หรือไม่ให้ออกรอลงโทษเหมาะสมกับพฤติการณ์การกระทำความผิด สภาพความผิด และเหตุผลส่วนตัวของจำเลยแล้ว

#### 4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้เหตุผลในคำพิพากษาศาลมีดุลยพินิจให้รื้อการลงโทษนี้ เป็นการศึกษาถึงการใช้ดุลยพินิจในการรื้ออาญาให้แก่จำเลย ว่าการที่ศาลใช้ดุลยพินิจรื้ออาญาให้แก่จำเลยเหมาะสมกับความผิดที่จำเลยได้กระทำความผิดน้อยเพียงไร และการใช้ดุลยพินิจรื้อการลงโทษให้แก่จำเลยต้องมีเหตุผลหรือคำอธิบายไว้ในคำพิพากษาหรือไม่เพียงไร และเหตุผลที่จะอธิบายไว้ในคำพิพากษานั้นจะสามารถสะท้อนความรู้สึกของประชาชนที่ได้ฟังหรืออ่านคำพิพากษาระดับดังกล่าวให้มีความมั่นใจ ความเชื่อถือ หรือเชื่อมั่นได้หรือไม่ว่า การพิจารณาและพิพากษาของศาลหรือ ของผู้พิพากษานั้นจะพิจารณาอยู่บนหลักของความถูกต้อง มีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย และเป็นหลักประกันได้ว่าการกระทำแบบเดียวกัน หรือ พฤติการณ์แบบเดียวกันย่อมได้รับการปฏิบัติ หรือวินิจฉัยที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน

#### 5. บทสรุป

การรื้อการลงโทษเป็นกระบวนการที่ศาลใช้หลักเสียงโฆษจำคุกกระยะสั้นเพื่อบรรเทาผลร้ายจากการที่จำเลยจะต้องรับโทษจำคุกซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าจะแก้ไขพฤติกรรมของจำเลยให้ดีขึ้น ทำให้จำเลยที่ต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำรับทราบข้อมูล หรือพฤติกรรมที่ชั่วร้ายของอาชญากรเมื่อพ้นโทษออกมาจำเลยอาจนำเอาความประพฤติดันชั่วร้ายนั้นมาก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งเมื่อศาลพิพากษาจำคุกจำเลยเมื่อจำเลยพ้นโทษออกมาจำเลยก็เป็นผู้มีประวัติไม่ดีได้ชื่อว่าเป็นคน ชั่วकुขี้ตะวาง ยากที่จำเลยจะประกอบสัมมาอาชีพโดยสุจริตได้

การรื้อการลงโทษนั้นประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดโทษของศาลโดยปล่อยให้เป็นดุลยพินิจของศาลเองเมื่อปรากฏเงื่อนไขตามกฎหมายที่อนุญาตให้ศาลรื้ออาจรื้อลงโทษจำเลยได้ แต่การใช้ดุลยพินิจในการรื้อการลงโทษจำเลยนั้น ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาจาก สภาพแห่งความผิด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด และเหตุอื่นอันควรปรานี โดยการพิจารณาใช้ดุลยพินิจในการรื้อการลงโทษนั้น ศาลอาจใช้ดุลยพินิจโดยพิจารณาจากเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุรวมกันก็ได้หากแต่ต้องมีการแสดงเหตุผลไว้ในคำพิพากษาเสมอ

การพิจารณาของศาลที่จะให้รื้อการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่ ศาลจะต้องพิจารณาจากสภาพแห่งความผิด สภาพแห่งตัวผู้กระทำความผิดและเหตุอื่นอันควรปรานี ดังนั้นเมื่อพฤติการณ์แห่งคดีหรือสภาพแห่งความผิดแบบเดียวกันผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน เมื่อศาลรื้อการลงโทษให้แก่จำเลยในที่กระทำความผิดที่มีสภาพแห่งความผิดแบบหนึ่งแล้ว กรณีที่มีการกระทำความผิดที่มีสภาพแห่งความผิดเดียวกันหรือคล้ายกันของผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่งก็ควรพิพากษารื้อการลงโทษเช่นเดียวกัน

สภาพแห่งความผิดนี้ย่อมหมายถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด หากใช้พิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด โดยหากแม้พฤติการณ์ หรือสภาพแห่งความผิด

ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำขึ้นมาก่อนให้เกิดความเสียหายให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมมากกว่าการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดคนอื่นก็ควรใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษด้วยดุลยพินิจ

หากศาลพิจารณาเพียงแต่ผลลัพธ์ที่ได้เกิดขึ้นแต่เพียงอย่างเดียวมิได้พิจารณาโดยมองถึงสภาพแห่งความผิดวัตถุประสงค์ในการลงโทษย่อมเปลี่ยนไปจากที่มุ่งจะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หากแต่ใช้วัตถุประสงค์ในการลงโทษโดยมุ่งแก้แค้นทดแทนซึ่งไม่ถูกต้องนัก

การพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลแม้จะตั้งอยู่บนความเป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญ หากแต่ต้องมีสิ่งทดแทนความเป็นอิสระในการพิจารณาคดีด้วยเช่นเดียวกัน โดยสิ่งทดแทนความเป็นอิสระนี้กฎหมายจึงบัญญัติให้ความเป็นอิสระนั้นต้องถูกทดแทนด้วยเหตุผลแห่งคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดี แต่คำพิพากษาฎีกาบางคดีซึ่งศาลให้เหตุผลไว้นั้นยังขัดต่อความรู้สึกของผู้เขียนและไม่สามารถทำให้ผู้เขียนเชื่อมั่นได้ว่าการพิจารณาและพิพากษาคดีไม่ได้เป็นไปตามอำเภอใจ การให้เหตุผลในคำพิพากษามีใช้เพียงแต่แสดงเหตุผลในคำพิพากษาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่เหตุผลนั้นต้องสามารถที่จะทำให้สังคมยอมรับในคำตัดสินนั้นได้ หรือน้อยที่สุดคู่กรณีก็ไม่อาจโต้แย้งคำตัดสินนั้นได้ ในการให้เหตุผลในคำพิพากษากรณีศาลรอกการลงโทษก็เช่นเดียวกันที่ศาลจะต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษาและต้องเป็นเหตุผลที่สังคมยอมรับได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อผู้กระทำความผิดตัดสินใจกระทำความผิดลงไปแล้วจะทราบได้ว่าตนจะต้องได้รับโทษอย่างไร

## 6. ข้อเสนอแนะ

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาจากบทกฎหมายในเรื่องการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ก็ได้บัญญัติเงื่อนไขในกรณีที่ศาลจะสามารถใช้ดุลยพินิจในการรอกการลงโทษ ทั้งในส่วนที่เป็น อัตราโทษอันเป็นเงื่อนไขให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยได้ ทั้งยังได้บัญญัติให้ศาลพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิด สภาพการกระทำความผิด ตลอดจนประวัติภูมิหลังของจำเลย เพื่อใช้ประกอบการกำหนดโทษและพิจารณาว่ามีเหตุสมควรให้รอกการลงโทษให้แก่จำเลยหรือไม่อย่างไร ทั้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 186 ยังบัญญัติให้ศาลต้องแสดงเหตุผลในคำพิพากษา ซึ่งหมายความรวมถึงการแสดงผลในส่วนของการกำหนดโทษด้วย ซึ่งในส่วนของการกำหนดโทษนี้ การที่ศาลจะพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่ก็อยู่ในส่วนของการกำหนดโทษเช่นกัน ดังนั้นการทำคำพิพากษาของศาลว่าจะให้รอกการลงโทษแก่จำเลยหรือไม่จึงต้องมีเหตุผลโดยละเอียดด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งการแสดงผลในกรณีที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษนี้เองมีประโยชน์อยู่อย่างมาก ทั้งในส่วนของตัวเองจำเลยเองและตัวโจทก์ ที่จะสามารถใช้สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกาว่าที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษหรือไม่รอกการลงโทษนั้นเหมาะสมกับจำเลยหรือไม่เพราะเหตุใด ทั้งทำให้ผู้ที่ได้อ่านคำพิพากษานั้นใจว่าที่ศาลได้พิพากษานั้นศาลใช้ดุลยพินิจเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

แต่อย่างไรก็ดีอุปสรรคของการที่ศาลจะให้เหตุผลอยู่ตรงที่ การได้ข้อมูลประวัติภูมิหลังของจำเลยเพื่อจะพิจารณากำหนดโทษให้แก่ตัวจำเลย เนื่องจากประวัติภูมิหลังของจำเลยไม่ได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่ต้น และหน่วยงานต่างๆในกระบวนการยุติธรรมเห็นว่า ข้อมูลประวัติส่วนตัวของจำเลยไม่จำเป็นสำหรับกระบวนการยุติธรรมจึงไม่ได้รวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อศาล ทั้งที่ข้อมูลประวัติดังกล่าวจำเป็นต่อการกำหนดโทษเนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่าจำเลยคนใดสมควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูหรือไม่เพียงใด การใช้ดุลยพินิจของศาลในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษนั้นแม้กฎหมายบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลจะพิจารณารอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษจำเลยก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ยังคงเห็นว่าศาลก็ยังใช้ดุลยพินิจในทางอ้อมวิสัยอยู่มาก ไม่อาจตรวจสอบได้ และไม่สามารถเทียบเคียงกับคำพิพากษาอื่นๆ ที่ผ่านมาได้ ดังนี้ เพื่อให้การให้เหตุผลในคำพิพากษาเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน ในการพิจารณาว่าความผิดใดร้ายแรงหรือไม่ก็น่าจะพิจารณาจากลักษณะของการกระทำว่าการกระทำความผิดใดที่กระทบต่อความสงบสุขของประชาชนโดยรวม ก็ให้ถือเป็นการความผิดร้ายแรง หรืออาจรวมถึงกรณีที่การกระทำความผิดของจำเลยเข้าเหตุจรรยา ก็ให้ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงเนื่องจากจำเลยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เป็นต้น สำหรับในส่วนของเหตุส่วนตัวที่ศาลจะใช้ประกอบดุลยพินิจในการรอกการลงโทษนั้น ก็น่าจะพิจารณาจากประวัติ และความประพฤติของจำเลยเป็นสำคัญ ในส่วนของเหตุอันควรปราณีอื่นนั้นควรพิจารณาเป็นอันดับสุดท้าย การศึกษาอบรมเป็นส่วนสำคัญว่ามีความรู้สึกผิดชอบเพียงใด มาเป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยจะเห็นว่า การกำหนดสภาพแห่งความผิด และสภาพแห่งตัวผู้กระทำความผิดในบางเรื่องมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาที่จะใช้ดุลยพินิจรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษให้แก่จำเลยหรือไม่นี้จะทำให้ความเป็นอ้อมวิสัยในการพิจารณารอกการลงโทษของศาลน้อยลง ทำให้เกณฑ์ในการพิจารณารอกการลงโทษให้แก่จำเลยมีความเท่าเทียม หรือเหลื่อมล้ำกันน้อยลง ดังนั้น ในแง่ของสภาพแห่งการกระทำความผิดและสภาพแห่งตัวผู้กระทำความผิดบางเรื่องสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้อยู่ในระดับเดียวกันได้ ส่วนในเรื่องอื่นๆ ที่ไม่สามารถกำหนดมาตรฐานได้ก็ปล่อยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมโดยพิจารณาตามหลักอาชญาวิทยา



## บรรณานุกรม

### ภาษาไทย

#### หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง.
- คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. จิตติ ดิงศภัทย์.(2521). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2 (ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2549). *กฎหมายอาญาหลักและปัญหา (ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ถนัด คอมันตร์. (2518). *ปรัชญากฎหมาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผจญจิตต์ อธิคมนันท์. (2525). *สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภาสกร ญาณสุธี.(2543). *กลวิธีรอกการลงโทษโดยคำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: อาทิตยา.
- สงวน พรอิชยานนท์. (2539). *รอกการลงโทษ*. กรุงเทพฯ: อาทิตยา.
- สมชาย ตะละภัก. (2514). *บันทึกคำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปี การศึกษา 2507*. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิ การพิมพ์.
- โสภณ รัตนากร. (2531). “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย: ตุลาการ.” *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพพนักงานกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2537). *กฎหมายอาญา ภาค 1 (ครั้งที่ 16)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรัญ สุวรรณบุบผา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุททิศ แสนโกศิก. (2515). *อุททิศนุสรณ์*. กรุงเทพฯ: กรมสรรพสามิตร.

### ภาษาต่างประเทศ

#### BOOKS

- Yosiyuki Noda.(1976).*Introduction to Japanese Law*.Translated by Anthony H. Angelo.  
Tokyo: University of Tokyo Press.
- Jerome Michel and Heart Wehler.(1940).*Ciminal Law and Its Administration*.Chicago:  
The Foundation Press Inc.

- Hayman Gross.(1981). *Proportional Punishment and Justifiable Sentence*.Oxford:  
Criminal Justice.
- John Kapain and Jerome H. Skolnick.(1972).*Criminal Justice: Introductory Case and  
Materials*(4<sup>th</sup> ed). New York: the foundation Press Inc.
- John H Langbein. (1997). *Comparative Criminal Procedure: Germany*. St.Paul: Minn  
West publishing co.
- B.S. Markesinis. (1986). WConceptualism,Pragmatism and courage:A common lawyer  
look at some judgments of the German federal court.” *The American Journal of  
Comparative Law*(Vol. XXXIV).
- The German Code of Criminal Procedure. (1995).Translated by Horst Niebler.New York  
New York University.
- Thomas Weigend. (1983). *Sentencing in West Germany*. USA.:42Mirylad.
- Gerald L Kock. (1964). *TheFranch Code of Criminal Procedure*. London: sweet &  
Maxwell limited.
- I.G. Carvell and E. Swinfen Green. (1970). *Criminal Law and Procedure*. London:  
Sweet &Mavwell.
- The dictionary of English law. (1965). *Second Impression*. London: Sweet &Mavwell  
limited.
- Edwin H. Sutherland and Donald R Cressey. (1966). *Principles of Criminology*(7<sup>th</sup> ed).  
New York: Lippincott.